

ข้อมูลรายสินค้าจังหวัดพิษณุโลก

ปี ๒๕๖๕

ไก่พื้นเมือง

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

โทร ๐-๕๕๒๕-๓๐๒๓-๔

www.opsmoac.go.th/phitsanulok-home

E-mail : paco_plk@opsmoac.go.th

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม ๒๕๖๕

คำนำ

เอกสารข้อมูล “ไก่อพื้นเมือง” จังหวัดพิษณุโลก เป็นเอกสารที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก ได้รวบรวมประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการก่พื้นเมืองทั้งระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลด้านนโยบาย ข้อมูลด้านการเลี้ยงไก่อพื้นเมืองตามหลักวิชาการตั้งแต่การเตรียมการจนถึงการเพิ่มผลผลิต และข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการจัดทำข้อมูล “ไก่อพื้นเมือง” จังหวัดพิษณุโลก ได้จัดทำตามแนวทางพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศภายใต้โครงการพัฒนาระบบข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนากิจการเกษตรเป็นรายสินค้า ซึ่งจะนำไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก จึงขอขอบคุณทุกหน่วยงาน ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๒ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๒ ที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูล รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วง และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลตามสมควร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก

สิงหาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลนโยบาย ยุทธศาสตร์โก่งพื้นเมือง	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการเลี้ยงโก่งพื้นเมือง	๖
๒.๑ พันธุ์โก่งพื้นเมือง	๖
๒.๒ การเลี้ยงโก่งพื้นเมืองในช่วงอายุต่าง ๆ	๘
๒.๓ การปรับปรุงพันธุ์โก่งพื้นเมือง	๑๔
๒.๔ กติกาการแข่งขันโก่งกีฬา	๑๗
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านกายภาพเพื่อการเลี้ยงโก่งพื้นเมือง	๑๘
๓.๑ พื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเลี้ยงโก่งพื้นเมือง	๑๘
๓.๒ ลักษณะภูมิอากาศ/แหล่งน้ำที่สำคัญ	๑๘
ส่วนที่ ๔ สถานการณ์โก่งพื้นเมือง	๑๙
๔.๑ สถานการณ์โก่งพื้นเมือง	๑๙
๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาโก่งพื้นเมือง	๒๒

ส่วนที่ ๑

ข้อมูลนโยบาย ยุทธศาสตร์ไก่พื้นเมือง

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองได้รับความนิยมทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ความนิยมของไก่พื้นเมืองนั้น แยกออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือการเลี้ยงในลักษณะไก่สวยงามเชิงอนุรักษ์ การเลี้ยงไว้เพื่อกีฬาไกชน และการบริโภคเนื้อไก่ โดยลักษณะเด่นของไก่พื้นเมืองคือการเลี้ยงแบบปล่อยธรรมชาติ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ไก่พื้นเมืองเป็นกิจกรรมการเกษตรที่มีอนาคต และยังเป็นมรดกของไทย และมรดกของโลกมาตั้งแต่กรุงสุโขทัย จนถึงปัจจุบัน สมควรสืบทอดและอนุรักษ์ไก่พื้นเมืองให้ยั่งยืน สอดคล้องตามหลักพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย ๔.๐

๑.๑ ความสำคัญของไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองตามประวัติศาสตร์ มีรายงานไว้ว่าเป็นไก่ที่มีต้นกำเนิดมาจากไก่ป่าในประเทศเอเชีย โดยเฉพาะป่าในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย มาเลเซีย และจีนตอนใต้ ซึ่งมนุษย์ได้นำมาเป็นสัตว์เลี้ยงเมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปีก่อน หลังจากมนุษย์ได้นำไก่ป่ามาเลี้ยงไว้ในหมู่บ้านไก่และมนุษย์จะอยู่ในรูปพึ่งพาอาศัยกัน ไก่อาศัยอาหารการเลี้ยงดูและการป้องกันอันตรายจากมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็อาศัยไก่และไข่เป็นอาหารเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเรียกว่าเป็นขบวนการวิวัฒนาการของสัตว์และมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ภายใต้สภาพแวดล้อมและการเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง การวิวัฒนาการของไก่เป็นไปตามวิถีชีวิตของมนุษย์เจ้าของซึ่งก็ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ บางปีเกิดภัยธรรมชาติรุนแรง สัตว์เลี้ยงจะตายมากหรือบางปีโรคไก่อะบาดรุนแรงไก่อจะตายมากแต่ไม่ตายหมดจะมีเหลือให้ขยายพันธุ์จำนวนหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วจะเหลือต่ำกว่า ๑๐% ซึ่งจำนวนนี้จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนขึ้นมาใหม่ ตัวที่แข็งแรงทนทานเท่านั้นจึงจะอยู่ จึงเป็นการคัดเลือกโดยธรรมชาติจนเป็นไก่พื้นเมืองสืบทอดมาให้เราได้ใช้ประโยชน์ถึงทุกวันนี้ ดังนั้น ไก่พื้นเมืองจึงเป็นมรดกวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเป็นทรัพย์สินภูมิปัญญาของชาวบ้านโดยแท้เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชาวไร่ ชาวนาที่อาศัยอยู่ในชนบท ไก่เป็นทั้งผู้ให้ความเพลิดเพลิน เช่น ไก่ชน ไก่แจ้ ที่มีรูปร่างสวยงาม นำเลี้ยงไว้เป็นเพื่อน ชนให้ฟังปลุกให้ตื่นนอน หรือบอกเวลาตอนกลางคืน เนื่องจากไก่ตัวผู้จะขันตรงเวลาเสมอๆ อาศัยเป็นเครื่องบอกชั่วโมงยามกลางคืนได้ดี ชาวบ้านจดจำและเข้าใจการอยู่ร่วมกันระหว่างคนและไก่พื้นเมืองควบคู่กันมาตลอด ส่วนใหญ่แล้วคนจะอาศัยไก่อมากกว่าที่ไก่อจะอาศัยคน คือ ไก่สามารถคุ้ยเหยือกินได้ตามธรรมชาติส่วนคนเมื่อไม่มีอาหารและไม่มีเงินใช้ ก็ต้องอาศัยไก่อเป็นผู้ให้

ดังนั้น ไก่พื้นเมืองจึงเป็นไก่ที่วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพันธุ์มาโดยอาศัยพื้นฐานของธรรมชาติเป็นหลัก จึงทำให้ไก่พื้นเมืองมีหลากหลายสายพันธุ์ก็จะมีจุดเด่นเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว เช่น ความต้านทานต่อโรคและแมลง สามารถเติบโตและขยายพันธุ์ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูของเกษตรกรในชนบท โดยเฉพาะรายย่อย จึงเหมาะที่จะทำการอนุรักษ์และพัฒนาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เน้นที่เกษตรกรรายย่อยในชนบทที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีชีวภาพแหล่งพันธุ์กรรมสัตว์พื้นเมืองเป็นสำคัญ

ปัจจุบันประชาชนนิยมรับประทานไก่พื้นเมืองกันมาก แม้ว่าประชาชนจะนิยมเลี้ยงกันอยู่ทั่วไปก็ตาม แต่ไก่พื้นเมือง ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด หรือประชาชนผู้รับประทานเนื้อไก่พื้นเมือง ทั้งนี้เพราะผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในชนบทโดยทั่วไป ใช้วิธีการเลี้ยงแบบปล่อยให้ไก่พื้นเมืองหากินเองตามธรรมชาติ และเลี้ยงเป็นจำนวนน้อย จะให้อาหารบ้างเป็นบางครั้งคราว จึงทำให้ไก่พื้นเมืองเจริญเติบโตช้าและเป็นโรคตายจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ไก่พื้นเมืองมีลักษณะเด่น คือ เลี้ยงง่าย มีความต้านทานโรคสูง เนื้อเป็นที่นิยม

รับประทาน เพราะมีรสชาติดีดังนั้น หากผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีการศึกษาวิธีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ให้เข้าใจ พร้อมทั้งมีการดูแลป้องกันรักษาการเกิดโรคต่างๆ ก็จะทำให้ผลผลิตไก่พื้นเมืองดีขึ้น สามารถจำหน่ายได้ราคาดี เป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้กับผู้ที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองอีกทางหนึ่งด้วย หากมองให้กว้างๆออกไปอีกไก่พื้นเมืองจะช่วยให้ธรรมชาติมีความสมดุลในระบบไร่นา คือ จะช่วยจิกกินแมลงที่ทำลายต้นพืชบางอย่างการ

๑.๒ แนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์

๑. การอนุรักษ์ไก่พื้นเมืองโดยเกษตรกรรายย่อย

เป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไก่ต่อครัวเรือนมากขึ้นและเป็นผู้ได้ประโยชน์จากไก่โดยตรง ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับว่าเราจะหาวิธีการแบ่งปันผลประโยชน์ เพิ่มรายได้ให้เกษตรกรได้อย่างไร ประสิทธิภาพและเหมาะสมได้อย่างไร วิธีหนึ่งที่เราคิดว่าจะได้ผล ก็คือการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งตลาดกลางไก่พื้นเมืองขึ้นทุกอำเภอหรือทุกตำบลๆ ละ ๑ แห่ง เพื่อเป็นแหล่งซื้อขายแลกเปลี่ยนพันธุ์ คัดพันธุ์ ทอสอบพันธุ์ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสารทั้งทางด้านวิชาการและข้อมูลทางการตลาด ตลอดจนเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง จะเป็นการนำผลผลิตการอนุรักษ์ไก่ไปใช้ประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรผู้อนุรักษ์และพัฒนาโดยตรง คาดว่าในแต่ละปีจะมีไก่พื้นเมืองออกมาสู่ตลาดมากกว่าปีละ ๖๐ ล้านตัว เป็นมูลค่าประมาณ ๕,๐๐๐ ล้านบาท และจะเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี เนื่องจากว่าไก่พื้นเมืองถ้าหากมีการควบคุมจำนวนไก่เล็ก ไก่ใหญ่ไก่สาวในแต่ละฟาร์มหรือครอบครัวของเกษตรกรรายย่อยให้เหมาะสมแล้วมีการจับขาย หรือบริโภคในครัวเรือน เมื่อถึงอายุและขนาดที่ผู้บริโภคต้องการและจุดที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดจะให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์สูงสุด คือ แม้จะมีพ่อแม่ไก่ในจำนวนคงที่ แต่ถ้าจับขายหรือกินตัวที่โตเต็มที่แต่ไม่ใช่แก่เต็มที่ที่จะทำให้ลูกไก่รุ่นถัดมาและลูกไก่เล็กสามารถเติบโตขึ้นมาทดแทน เนื่องจากมีอาหารสมดุลกับปริมาณไก่ ทั้งนี้ เพราะเกษตรกรจะไม่ลงทุนซื้ออาหารที่เลี้ยงเนื้อไก่ หรือไก่ไข่ แต่จะเป็นเวลาอาจจะเข้าหรือเย็น นอนนั้นก็หากินเองตามธรรมชาติ เช่น ผัก หญ้า เมล็ดธัญพืชต่างๆ แมลง ซึ่งก็จะถูกจำกัดด้วยพื้นที่รอบบริเวณบ้านความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนประชากรไก่ต่อครอบครัวต่อเดือนจะเป็นสัดส่วนโดยตรงกับจำนวนไก่ที่ขาย กินหรือตาย

๒. ตลาดไก่พื้นเมือง : โอกาสและความเป็นไปได้

ไก่พื้นเมืองพันธุ์แม่นับได้ว่าเป็นพันธุ์ไก่ที่ถูกจัดอันดับให้อยู่ในความนิยมของผู้บริโภคทั่วประเทศเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาก็เป็นลูกไก่ลูกผสมที่พ่อแม่พันธุ์พื้นเมือง แม่พันธุ์ทางชนิดต่างๆ และสุดท้ายเป็นไก่เนื้อ โตเร็ว ขนสีขาว ที่เลี้ยงเป็นการค้า และมีจำหน่ายทั่ว ๆ ไป ไก่พื้นเมืองที่จำหน่ายกันทุกวันนี้ตลาดมีความต้องการตั้งที่มีขนาด ๑.๕ กก. - ๒๐ กก. และผู้ที่บริโภคนิยมซื้อไก่รุ่นหนุ่มสาว โดยเฉพาะไก่สาวอายุพร้อมจะไข่หรือเริ่มไข่นั้น เป็นจุดปรารถนาของผู้บริโภคของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน เกาหลี มาเลเซีย ฮองกง ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่ตรงที่ไก่ดังกล่าวมีจำหน่ายไม่แพร่หลาย ราคาแพง หาซื้อได้ยาก การตลาดไม่เป็นระบบ ขาดเทคโนโลยีการจัดการที่เหมาะสม และมีผู้เลี้ยงเป็นเชิงธุรกิจค่อนข้างจะน้อย

ตลาดไก่พื้นเมืองปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นตลาดท้องถิ่น เป็นการซื้อขายกันอยู่ในหมู่บ้านชนบท โดยเฉพาะตลาดในตำบลและอำเภอ ทุกๆ แห่ง จะมีเกษตรกรนำไก่พื้นเมืองใส่แข่งมาขาย หรือไม่ก็มีคนกลางรวบรวมรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรง แล้วส่งไปขายตลาดใหญ่ในจังหวัดและกรุงเทพฯ มีเกษตรกรในต่างจังหวัดจำนวนมากโดยเฉพาะเกษตรกรผู้นำในหมู่บ้านจะรวบรวมไก่พื้นเมืองให้ได้จำนวนมากพอสำหรับบรรทุกหนึ่งคันรถส่งกรุงเทพฯ เป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเทศกาล เช่น ตรุษจีน จะเห็นได้ว่า ระบบการตลาดของ

ไถ่พื้นเมืองเป็นตลาดสำหรับชาวชนบทและตลาดท้องถิ่น และเป็นการบริโภคภายในประเทศซึ่งก็เป็นวิธีที่ถูก เพราะเป็นการส่งเสริมให้การผลิตเองบริโภคเอง และให้ประชาชนในชนบทได้มีอาหารประเภทโปรตีนเพียงพอ

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาการผลิตไถ่พื้นเมืองให้มีจำหน่ายสม่ำเสมอตลอดปี ในความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีการศึกษาและวิจัยในด้านการตลาดไถ่พื้นเมือง โดยเฉพาะเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรได้ผลิตอย่างต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตฤดูกาลมาเป็นการผลิตต่อเนื่องตลอดปี แม้ว่าจะผลิตจำนวนไม่มากต่อครัวเรือน แต่ถ้าผลิตกันเป็นแสนๆ ครัวเรือน ก็จะทำให้ผลผลิตรวมสูง พอเพียงกับการที่จะทำธุรกิจดำเนินการตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่ายในราคาที่ยุติธรรมแนวโน้มที่เป็นไปได้ในปัจจุบัน คือ การเพิ่มผลผลิตไถ่พื้นเมืองโดยการรวบรวมไถ่พื้นเมืองส่งโรงเชือดไถ่ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อชำแหละตัดแต่งและบรรจุหีบห่อเป็นสินค้าที่มีกระบวนการผลิตอย่างถูกต้องตามหลักอนามัยและเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เหมาะที่จะส่งไปจำหน่ายตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ เช่นเดียวกับไถ่พื้นเมืองเนื้อในปัจจุบัน เหตุผลที่เสนอให้มีการเปิดงานชำแหละไถ่พื้นเมือง เนื่องจากว่าเป็นการดูดซึมปริมาณไถ่ออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกันเมื่อเกษตรกรขายไถ่ใหญ่ออกไปแล้วก็จะสามารถนำไถ่เล็กเข้ามาเลี้ยงทดแทนหรือไม่ก็จะไม่ทำให้ไถ่เล็ก และลูกไถ่ที่มีอยู่เดิมได้มีโอกาสได้เจริญเติบโตขึ้นมา เป็นการผลิตต่อเนื่องตลอดปี ส่วนอีกประเด็นหนึ่ง คือ ผู้ผลิตส่วนใหญ่ ๙๐% ไม่มีความชำนาญด้านการตลาดเข้ามาช่วยผลักดันอีกทางหนึ่ง ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้จะมีความชำนาญเป็นพิเศษสำหรับการฆ่า - ชำแหละ และบรรจุหีบห่อให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นตลาดภายในประเทศ หรือต่างประเทศ ดังนั้น จึงเห็นว่าแนวโน้มในด้านนี้มีความเป็นไปได้สูงกว่า ๘๐% ซึ่งก็ได้มีการพูดคุยกันกับผู้ลงทุนด้านโรงงานชำแหละไถ่ไปบางส่วนแล้ว ซึ่งทุกๆ ท่านก็มีความเห็นสอดคล้องกันจะมีปัญหาหน้อยก็ตรงที่ว่าปริมาณการผลิตเอามาจากที่ใด และราคาควรจะเป็นเท่าไร สำหรับโรงงานฆ่าไถ่ที่นั้นต้องการไถ่มีชีวิตขนาด น้ำหนัก ๑.๕ - ๑.๘ กิโลกรัม/ตัว ซึ่งก็พอเหมาะกับขนาดไถ่พื้นเมือง หนุ่ม - สาว ของเราพอดี

๑.๓ สถานการณ์การผลิต

การผลิตไถ่พื้นเมืองในประเทศ ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑๑๓.๗๓ ล้านตัว เกษตรกร ๒.๗ ล้านราย โดยการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองมีการกระจายตัวในแต่ละภาคดังนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ ๔๙.๗๐ ภาคเหนือร้อยละ ๒๖.๕๖ ภาคกลางร้อยละ ๑๑.๓๒ และภาคใต้ร้อยละ ๑๒.๔๒ พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีจำนวนไถ่พื้นเมืองทั้งหมด ๑๓,๙๘๐,๕๗๙ ตัว เกษตรกร ๒๙๒,๑๖๑ ราย เฉลี่ย ๔๗.๘๕ ตัว/ราย พื้นที่เลี้ยงไถ่พื้นเมือง พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการเลี้ยงมากที่สุด มีจำนวน ๒,๔๓๙,๑๗๙ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔๒ รองลงมา คือ จังหวัดพิษณุโลก ๒,๑๔๓,๖๔๖ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ และจังหวัดนครสวรรค์ ๑,๘๙๐,๒๘๐ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕๒ และการเลี้ยงไถ่เฉลี่ยต่อราย พบว่า จังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนมากที่สุด คือ เฉลี่ยรายละ ๕๔.๖๕ ตัว ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มรายย่อย รองลงมาคือ จังหวัดพิจิตร ๕๔.๕๓ ตัว และจังหวัดพิษณุโลก ๕๔.๕๓ ตัว

การผลิตไถ่พื้นเมืองในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ปี ๒๕๖๔ มีเกษตรกรเลี้ยงไถ่พื้นเมือง ทั้งหมด ๓๙,๖๔๓ ราย ๒,๑๒๕,๙๗๑ ตัว โดยอำเภอที่มีการเลี้ยงมากที่สุดคืออำเภอเมืองพิษณุโลก ๔๒๒,๓๑๘ ตัว หรือร้อยละ ๑๙.๘๖ รองลงมาคืออำเภอบางระกำ ๓๙๖,๐๘๐ ตัวหรือร้อยละ ๑๘.๖๓ ในภาพรวมมีการเลี้ยงเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ จำนวน ๑๙๙,๖๐๙ ตัวหรือร้อยละ ๑๐.๓๖ โดยอำเภอที่มีการเลี้ยงเพิ่มขึ้น อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอวัดโบสถ์

ตารางที่ ๑ จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองภาคเหนือตอนล่าง ปี ๒๕๖๔

จังหวัด	จำนวนไก่พื้นเมือง (ตัว)	จำนวนเกษตรกร (ราย)	เฉลี่ยจำนวนตัวต่อราย
นครสวรรค์	๑,๘๙๐,๒๘๐	๓๔,๕๙๒	๕๔.๖๕
พิจิตร	๑,๔๑๓,๔๐๐	๒๕,๙๒๒	๕๔.๕๓
พิษณุโลก	๒,๑๔๓,๖๔๖	๓๙,๖๖๑	๕๔.๐๕
เพชรบูรณ์	๒,๔๓๙,๑๗๙	๔๙,๔๐๗	๔๙.๓๗
กำแพงเพชร	๑,๕๘๐,๓๕๗	๓๔,๙๓๗	๔๕.๒๓
อุทัยธานี	๙๗๕,๔๓๒	๒๑,๖๐๙	๔๕.๑๔
สุโขทัย	๑,๓๑๙,๒๘๔	๓๑,๔๔๔	๔๑.๙๖
ตาก	๑,๐๐๖,๘๘๐	๒๔,๑๙๘	๔๑.๖๑
อุตรดิตถ์	๑,๒๑๒,๑๒๑	๓๐,๓๙๑	๓๙.๘๘
รวม	๑๓,๙๘๐,๕๗๙	๒๙๒,๑๖๑	๔๗.๓๘

ที่มา: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕๖๔

ตารางที่ ๒ ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของจังหวัดพิษณุโลก

ที่	อำเภอ	ปี ๒๕๖๒		ปี ๒๕๖๓		ปี ๒๕๖๔	
		เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)	เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)
๑	เมืองพิษณุโลก	๕,๘๓๗	๒๔๐,๘๖๑	๕,๔๙๓	๓๐๕,๔๕๑	๖,๑๓๐	๔๒๒,๓๑๘
๒	นครไทย	๗,๖๒๙	๒๕๓,๔๔๕	๓,๐๘๓	๑๑๓,๓๙๓	๓,๐๒๑	๑๓๐,๙๕๗
๓	ชาติตระการ	๓,๓๕๘	๑๒๑,๓๑๖	๗,๓๙๑	๒๕๗,๑๗๕	๕,๖๗๘	๒๓๔,๘๓๐
๔	บางระกำ	๗,๔๙๓	๓๑๑,๗๔๕	๗,๕๕๘	๓๗๕,๕๔๓	๕,๕๕๘	๓๙๖,๐๘๐
๕	บางกระทุ่ม	๒,๙๓๑	๑๐๙,๗๑๗	๓,๐๘๙	๑๔๖,๑๓๑	๒,๙๓๘	๑๓๙,๖๕๐
๖	พรหมพิราม	๔,๐๓๔	๑๗๙,๔๐๙	๓,๓๙๐	๙๕,๐๙๙	๓,๒๕๑	๙๘,๒๓๔
๗	วัดโบสถ์	๒,๘๖๗	๘๘,๖๙๐	๔,๖๗๒	๒๒๓,๑๒๙	๕,๓๓๖	๓๔๒,๗๔๒
๘	วังทอง	๖,๙๗๐	๒๗๔,๐๓๖	๖,๙๙๑	๒๙๔,๗๔๕	๕,๓๐๔	๒๖๕,๖๒๑
๙	เนินมะปราง	๓,๔๐๐	๙๔,๙๒๗	๓,๖๔๔	๑๑๕,๖๙๖	๒,๔๒๗	๙๕,๕๓๙
	รวม	๔๔,๕๑๙	๑,๖๗๔,๑๔ ๖	๔๕,๓๑๑	๑,๙๒๖,๓๖ ๒	๓๙,๖๔๓	๒,๑๒๕,๙๗ ๑

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก

๑.๔ การตลาด

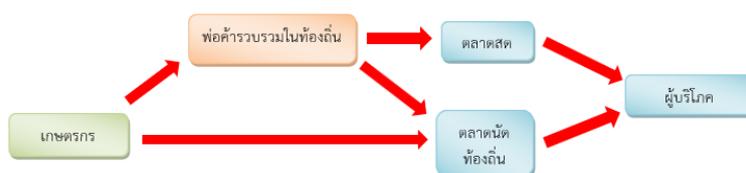
๑.๔.๑ วิถีตลาดไก่พื้นเมือง

เริ่มจากเกษตรกรภาคการผลิต โดยเกษตรกรจะจำหน่ายกระจายสินค้าไปในส่วนที่สำคัญ ๒ ส่วน ดังภาพ

๑. ตลาดสด/ตลาดนัดท้องถิ่นในจังหวัด: เกษตรกรในจังหวัดพิษณุโลกจะจำหน่ายผลผลิตในตลาดสด/ตลาดนัดท้องถิ่น ซึ่งผู้ซื้ออาจเป็นพ่อค้าท้องถิ่นหรือต่างจังหวัด ที่จะนำไปขายต่อในจังหวัดหรือนำเข้าโรงฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่าย ให้ผู้บริโภค

๒. พ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่น: พ่อค้าจะเป็นผู้เข้าไปซื้อกับเกษตรกรโดยตรง

สรุป : ตลาดที่สำคัญของไก่พื้นเมืองในจังหวัดพิษณุโลกคือ ตลาดสด/ตลาดนัดกระป๋อง และการซื้อขายที่ฟาร์ม โดยการต่อรองราคาซื้อขายแบบเหมาตัว และด้วยปริมาณการเลี้ยงที่ไม่มาก จึงมีตลาดรองรับที่มีความต้องการอีกมาก

รูปที่ ๑ วิถีตลาดไก่พื้นเมือง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๔.๒ สถานการณ์การตลาด

ไก่พื้นเมือง โดยเฉพาะไก่พันธุ์เหลืองหางขาว มีความต้องการปริมาณมากทั้งในและต่างประเทศ ในประเทศ ส่งออกไปจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร พระนครศรีอยุธยา ตลาดต่างประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไนมาเลเซีย และตะวันออกกลาง โดยจะมีพ่อค้าที่เป็นนายหน้ารับซื้อจำนวนมากและส่งออกต่างประเทศ นำรายได้เข้าประเทศเพิ่มขึ้น และในระยะหลังไก่เหลืองหางขาว จะไม่นิยมนำไปชนหรือตี แต่จะนำไปประกวดความสวยงามในงานต่าง ๆ ที่กรมปศุสัตว์จัดขึ้นหรือหน่วยงานท้องถิ่นเอง ทำให้คนหันกลับมาเลี้ยงและมีความต้องการมากขึ้น และราคาของไก่พันธุ์ มีราคาสูงขึ้นด้วย โดยเริ่มที่ไข่ไก่ ถ้าพ่อแม่พันธุ์มีลักษณะตรงตามพันธุ์ ไข่ไก่จะขายฟองละ ๕๐- ๑๐๐ บาท ไก่เล็กอายุ ๓ เดือน น้ำหนัก ๐.๘-๑ ก.ก. ราคาอยู่ที่ คู่ละ ๑,๐๐๐ บาท (ตัวผู้+ตัวเมีย) ไก่รุ่นอายุ ๖ เดือน ตัวผู้ ตัวละ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท ตัวเมีย ตัวละ ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ บาท ส่วนพ่อไก่ที่อายุ ๑ ปี ตัวละ ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ขึ้นอยู่กับความสวยงามไก่และลักษณะที่ตรงตามพันธุ์กรรม

ที่มา : ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก

รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ โครงการหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : หมู่บ้านไก่สวยงามเหลืองหางขาว พระเจ้า ๕ พระองค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

๒.๑ พันธุ์ไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองในชนบทหมู่บ้านต่างๆ มีหลากหลายพันธุ์ เช่น ไก่แจ้ ไก่กู ไก่ตะเภา ไก่เบตง และไก่ชน โดยทั่วไปส่วนใหญ่แล้ว ไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านจะเป็นสายพันธุ์ไก่ชน สังเกตได้จากแม่ไก่จะมีขนสีดำ หน้าดำและแข้งดำ หงอนหิน แต่จะมีพันธุ์บางส่วนที่มีสีเทา สีทอง แต่หงอนก็ยังเป็นหงอนหิน ซึ่งก็เป็นลักษณะหงอนของไก่ชนอยู่ดี เหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ไก่ชน เพราะไก่ชนจะมีรูปร่างใหญ่และยาว เจริญเติบโตได้ดีและแม่พันธุ์ก็ไข่ตก เนื่องจากจากนักผสมพันธุ์ไก่ชนได้คัดเลือกลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องนับร้อยปีมาแล้ว เกษตรกรเพื่อนบ้านจะขอซื้อ ขอยืมหรือขอไปขยายพันธุ์แบบเป็นความรู้จักมันคุ้นกันและกัน ก็ทำให้สายพันธุ์ศาสตร์พบว่าไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติการเจริญเติบโตในระยะอายุ ๔ เดือนแรก เฉลี่ยใกล้เคียงกันมาก คือ เติบโตวันละประมาณ ๙-๑๐ กรัมเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าไก่พื้นเมืองเหล่านี้เป็นสายพันธุ์ไก่ชนจาก ๑๗ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแต่การปรับปรุงพันธุ์ไม่ได้เน้นในด้านการชนแต่เน้นในด้านการเจริญเติบโต และไข่ตกเพื่อให้สามารถขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว สำหรับไก่ชนไทยแท้สีขนแยกได้หลากหลายถึง ๑๗ สีขน เช่น เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เหลืองเลา ประดู่เลา แสมดำ เป็นต้น

๒.๑.๑ สายพันธุ์เหลืองหางขาว

รูปที่ ๒ ไก่สายพันธุ์เหลืองหางขาว

สายพันธุ์เหลืองหางขาว เป็นสายพันธุ์ไก่ชนลักษณะปากสีขาวอมเหลือง หรือสีงาช้าง ปากสั้น อวบใหญ่คล้ายปากนกแก้ว และมีร่องน้ำชัดเจน กลางปากนูนเป็นสันข้างๆ เป็นร่องน้ำ ตาเป็นเหยี่ยว หัวตาแหลม ตาดำดำกว่า ตาดำเล็กและรี รอบๆ ตาดำสีขาวอมเหลือง หงอนหิน ด้านบนของหงอนบางเรียบปลายหงอนยาวเลยตา โคนหงอนโค้งติดกับศีรษะ ตุ่มหูสีแดงเดียวกับหงอนเล็กไม่หย่อนยานรัศรับกับใบหน้า เหนียงเล็กรัดติดคาง รูปใบหน้าแหลมยาว มีเนื้อแน่น ผิวหน้าเรียบมัน กะโหลกศีรษะหนายาว ลักษณะลำตัวอ้วนแน่น กลมมีเนื้อเต็ม กระดูกอกยาวตรง หลังเป็นแผ่นกว้าง มีกล้ามเนื้ออก หลังเรียบตรงไม่โค้งนูน ไหล่กว้างยกตั้งตรง คอใหญ่ กระดูกคอถี่ ปั้นขาใหญ่ กลมมีเนื้อเต็ม เนื้อแน่น แข็งแรง ผิวหนังขาวอมเหลือง ขาวอมแดง สีขนลำตัวดำจะมีแซมขาวบ้างที่หัว หัวปีก ข้อยา สร้อยคอเหลืองชัดเจน ยาวประป่า สร้อยหลังเป็นสีเดียวกับสร้อยคอเรียงกันเต็มแผ่นหลัง เริ่มจากโคนคอถึงโดนหาง เส้นขนละเอียดยาวระย้า สร้อยปีกสีเดียวกับสร้อยคอ

เห็นเด่นชัดจนยิ่งขาวและยาวมาก ๆ ยิ่งดี ขนหางควรพุ่งตรงและยาว ปลายหางโค้งตกลงเล็กน้อย ขาแข้งและเดือยขาวอมเหลืองสีเดียวกับสีปาก เกล็ดแข็งแน่นหนาเรียบ เดือยใหญ่แข็งแรง เล็บสีขาวอมเหลืองทุกเล็บ และไม่มีสีดำปน เพศเมียลำตัวสีดำ หงอนและใบหน้าสีเดียวกับไก่ตัวผู้

๒.๑.๒ สายพันธุ์ประตูทางดำ

รูปที่ ๓ ไก่สายพันธุ์ประตูทางดำ

ประตูทางดำเป็นสายพันธุ์ไก่ชนที่มีปากสีดำ ปากอูมใหญ่ โดยปากใหญ่คล้ายปากนกแก้ว ปากบนจะมีร่องน้ำทั้งสองข้าง ระหว่างร่องน้ำทั้งสองข้าง จะเป็นสันราง ตาสีประตู หรือแดงอมม่วง หรือตาออกสีดำ หรือตาสีแดงหงอนหินไม่มีจักเลย สร้อยคอมีประตูยาวประป่า ปีกใหญ่ยาวสร้อยปีกสีเดียวกับสร้อยคอ สร้อยหลังสีประตูยาวระย้าประกัน ขนลำตัว ขนปีกและหางพัดสีดำ กะลวยหางดำ โคนขาใหญ่ หน้าอกกว้าง และยาวเนื้อเต็มแน่น ขาแข้ง เล็บและเดือยสีดำ เพศเมียสีเดียวกับเพศผู้แต่ไม่มีสร้อย

๒.๑.๓ สายพันธุ์เขี้ยวกา

รูปที่ ๔ ไก่สายพันธุ์เขี้ยวกา

เขี้ยวกา หรือเขี้ยวทางดำ ลักษณะต่างๆ ไปคล้ายๆ กับประตูทางดำ ปากดำ หงอนหิน หน้าหงอนบาง กลางหงอนสูง ท้ายหงอนจะตกกตกระหม่อม สร้อยคอหลังและสร้อยหางสีเขี้ยว ขนปีและลำตัวเขี้ยว ทางดำแข้งดำ และเล็บดำ

๒.๒ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในช่วงอายุต่าง ๆ

๒.๒.๑ การเลี้ยงไก่เมืองอายุ ๐-๖ สัปดาห์

ลูกไก่ที่จะเลี้ยงขุนขายส่งตลาด หรือพวกที่เลี้ยงไว้ทำพันธุ์ในอนาคตนั้น จำเป็นต้องมีการดูแลเลี้ยงดูอย่างดี เริ่มจากลูกไก่ออกจากตู้ฟักทำให้ทำการตัดปากนกบนออก ๑ ใน ๓ แล้วนำไปกกด้วยเครื่องกกลูกไก่เพื่อให้ไก่อบอุ่นด้วยอุณหภูมิ ๓๕ องศา ในสัปดาห์ที่ ๑ แล้วลดอุณหภูมิลงสัปดาห์ละ ๕ องศา กกลูกไก่เป็นเวลา ๓-๔ สัปดาห์ ลูกไก่ ๑ ตัว ต้องการพื้นที่ในคอกกกลูกไก่ ๐.๕ ตารางฟุต หรือเท่ากับ ๒๒ ตัวต่อตารางเมตร การกกลูกไก่ให้ดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าหากอากาศร้อนเกินไปให้ดับไปกก เช่น กลางวันใกล้เที่ยงและบ่ายๆ ส่วนกลางคืนจะต้องให้ไฟกกตลอดทั้งคืน ในระหว่างกกจะต้องมีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และวางอยู่ใกล้รางอาหาร ทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำวันละ ๒ ครั้ง คือ เช้าและบ่าย ลูกไก่ ๑๐๐ ตัว ต้องการรางอาหารที่กินได้ทั้งสองข้างยาว ๖ ฟุต และขวดน้ำขนาด ๑ แกลลอน จำนวน ๓ ขวด ทำวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบติดต่อและฝีดาษ เมื่อลูกไก่อายุ ๑/๗ วัน ทำวัคซีนทั้ง ๓ ชนิดตามโปรแกรมวัคซีนท้ายเล่มนี้

การให้อาหารลูกไก่ระยะกก (๑-๑๔ วันแรก) ควรให้อาหารบ่อยครั้งใน ๑ วัน อาจแบ่งเป็นตอนเช้า ๒ ครั้ง ตอนบ่าย ๒ ครั้ง และตอนค่ำอีก ๑ ครั้ง การให้อาหารบ่อยครั้งจะช่วยกระตุ้นให้ไก่กินอาหารดีขึ้น อีกทั้งอาหารจะใหม่สดเสมอ จำนวนอาหารที่ให้ต้องไม่ให้อย่างเหลือเพื่อจนเหลือล้นรางซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ตกหล่นมาก ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละสัปดาห์ และน้ำหนักไก่โดยเฉลี่ยแสดงไว้ในตาราง

ตารางที่ ๓ น้ำหนักและจำนวนอาหารผสมที่ใช้เลี้ยงลูกไก่พื้นเมืองอายุ ๐-๖ สัปดาห์

อายุลูกไก่	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว)	อัตราแลกเนื้อ (ก.ก.)	การจัดการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
สัปดาห์ที่ ๑	๔๙	๗	๐.๘๖	- หยอดวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล หลอดลมอักเสบติดต่อ ฝีดาษเมื่ออายุ ๑-๗ วัน
สัปดาห์ที่ ๒	๗๖	๑๑	๑.๔๖	- อัตราการตายไม่เกิน ๓%
สัปดาห์ที่ ๓	๑๑๕	๒๑	๒.๑๘	- ชั่งน้ำหนักเฉลี่ยเมื่อสิ้นสัปดาห์โดยการสุ่มตัวอย่าง
สัปดาห์ที่ ๔	๑๘๕	๓๐	๒.๔๕	๑๐% เพื่อหาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับตาราง
สัปดาห์ที่ ๕	๒๕๐	๓๒	๒.๔๖	มาตรฐาน
สัปดาห์ที่ ๖	๓๗๐	๓๓	๒.๔๘	

อาหารที่ผสมให้ในระยะ ๐-๖ สัปดาห์นี้ มีโปรตีน ๑๘% พลังงานใช้ประโยชน์ได้ ๒,๙๐๐ กิโลแคลอรี /กก. แคลเซียม ๐.๘% ฟอสฟอรัส ๐.๔๐% เกลือ ๐.๕% และมีส่วนประกอบของกรดอะมิโนครบตามความต้องการ (ตารางต่อไป) สำหรับวิตามินและแร่ธาตุปลูกย่อย (พรีมิกซ์) ที่ใช้ผสมในอาหาร ๐.๒๕% หรือ ๒๕๐ กรัม ต่ออาหาร ๑๔๐๐ กก. นั้น เป็นวิตามิน-แร่ธาตุ ที่ผู้ผลิตผสมในปริมาณตามความต้องการของลูกไก่อายุ ๐-๖ สัปดาห์ และหาซื้อได้จากร้านขายอาหารสัตว์ทั่วไป

ตารางที่ ๔ ส่วนประกอบในอาหารลูกไก่พื้นเมือง อายุ ๐-๖ สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	%ในอาหาร ผสม	สูตรอาหารผสม		
		วัตถุดิบ	๑	๒
โปรตีน	๑๘	ข้าวโพด	๖๓.๓๗	๕๕.๗๕
กรดอะมิโน		รำละเอียด	๑๐.๐๐	๑๕
ไลซีน	๐.๙๕	กากถั่วเหลือง	๑๐.๘๘	๒๑
เมทไธโอนีน + ซีสตีน	๐.๖๓	ใบกระถินป่น	๔.๐๐	-
ทรีปโตเฟน	๐.๒๐	ปลาป่น (๕๕%)	๑๐.๐๐	๕
ทรีโอนีน	๐.๖๙	เปลือกหอย	๑.๐๐	๐.๕
ไอโซลูซีน	๐.๘๑	ไคแคลเซียม	-	๑.๐
อาร์จินีน	๑.๑๕	เกลือ	๐.๕๐	๐.๕
ลูซีน	๑.๖๕	พรีมิกซ์ลูกไก่	๐.๒๕	๐.๒๕
เพนิลอะลานีน + ไทโรซีน	๑.๕๕	สมุนไพร (กรัม)	๑๘๐	๑๘๐
ฮีสตีดีน	๐.๔๖	รวม	๑๐๐	๑๐๐
เวอรีน	๐.๙๔	หมายเหตุ ๑. ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าวใช้แทนกันได้ ๒. ถั่วพุ่ม ถั่วเขียว ก่อนใช้แช่น้ำเดือด นาน ๑๕-๒๐ นาทีตากแดด และบดผสมอาหารต่อไป ๓. สมุนไพร ๑๘๐ กรัม ผสมจากฟ้าทะลายโจร ๑๔๔ กรัม + ขมิ้น ๒ กรัม + โพล ๒๙ กรัม เป็นน้ำหนักแห้ง		
ไกลซีน + เซรีน	๐.๗๐			
คุณค่าทางโภชนา				
พลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้				
(กิโลแคลอรี/กก.)	๒๙๐๐			
แคลเซียม	๐.๘๐			
ฟอสฟอรัส	๐.๔๐			
เกลือ	๐.๕๐			
วิตามิน - แร่ธาตุ	++			

๒.๒.๒ การเลี้ยงลูกไก่พื้นเมืองระยะเจริญเติบโต อายุ ๗-๑๖ สัปดาห์

การเลี้ยงไก่ระยะเจริญเติบโตระหว่าง ๗-๑๖ สัปดาห์ เป็นการเลี้ยงบนพื้นดินปล่อยฝูงๆ ละ ๑๐๐-๒๐๐ ตัว ในอัตราส่วนไก่ ๑ ตัว ต่อพื้นที่ ๑.๔ ตารางฟุต หรือไก่ ๘ ตัว ต่อตารางเมตร พื้นที่คอกทรงด้วย แกลบหรือวัสดุดูดซับความชื้นได้ดี การเลี้ยงไก่ระยะนี้ไม่ต้องแยกไก่ตัวผู้ออกจากไก่ตัวเมียเลี้ยงปนกัน การเลี้ยงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเป็นไก่เนื้อพื้นเมือง ต้องเลี้ยงแบบให้อาหารกินเต็มที่ มีอาหารในรางอาหารตลอดเวลา เพื่อเร่งการเจริญเติบโตให้น้ำหนักตามที่ต้องการ ให้น้ำสะอาดกินตลอดเวลา ทำความสะอาดขวดน้ำ วันละ ๒ ครั้ง คือ เช้าและบ่าย ลูกไก่ระยะนี้ต้องการรางอาหารที่มีลักษณะยาวที่กินได้ทั้งสองข้าง ยาว ๔ นิ้วต่อไก่ ๑ ตัว หรือรางอาหารชนิดถังที่ใช้แขวนจำนวน ๓ ถังต่อไก่ ๑๐๐ ตัว ต้องการรางน้ำอัตโนมัติยาว ๔ ฟุต หรือน้ำ ๒๔-๓๒ ลิตร ต่อไก่ ๑๐๐ ตัว ฉีดวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล ฉีดเมื่อลูกไก่อายุครบ ๘ สัปดาห์ แต่สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่กว้าง เช่น ไร่ นา หรือที่ปลูกสวนไม้ผลหรือมีแปลงหญ้า ก็สามารถเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติแล้วเสริมอาหารผสมในเวลาเย็นใกล้ค่ำ และงดให้อาหารเช้าเพื่อบังคับให้ไก่ไปหากินเอง ถ้าเราให้อาหารเช้าไก่จะไม่ออกหากินดังนั้นจึงเปลี่ยนให้อาหารเวลาเย็นเวลาเดียวให้กินจนอิ่มเต็มกระเพาะ ส่วนน้ำจะต้องมีให้กินตลอดเวลาทำการป้องกันโรคระบาดนิวคาสเซิลโดยการฉีดวัคซีนเมื่ออายุ ๑๖ สัปดาห์

ตารางที่ ๕ แสดงน้ำหนักมีชีวิตและจำนวนอาหารที่เลี้ยงของไกร่ณพื้นเมืองอายุ ๗-๑๖ สัปดาห์

อายุไก่ (สัปดาห์)	น้ำหนักรวม (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหาร (กรัม/ตัว/วัน)	อัตราแลกเนื้อ (กก.)	การจัดการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๗	๔๔๓	๓๘	๒.๕๐	- ตัดปากไก่ ๑/๓
๘	๓๖๓	๕๕	๒.๕๖	
๙	๖๗๖	๕๐	๒.๖๒	
๑๐	๘๗๒	๕๕	๒.๗๕	- ฉีดวัคซีนเอ็มพี และอหิวาต์ไก่พร้อมหยอดวัคซีน
๑๑	๙๐๑	๕๗	๒.๗๙	หลอดลมอักเสบติดต่อก
๑๒	๑,๑๔๖	๖๔	๒.๘๐	
๑๓	๑,๒๔๘	๖๖	๒.๙๗	- ให้แสงสว่างไม่เกินวันละ ๑๒ ชั่วโมง
๑๔	๑,๓๘๖	๖๙	๓.๒๑	- เปลี่ยนวัสดุรองพื้นทุกๆ รันที่นำไกร่ณใหม่เข้ามาเลี้ยง
๑๕	๑,๔๙๐	๗๓	๓.๔๖	
๑๖	๑,๖๘๙	๘๐	๓.๕๐	

ตารางที่ ๖ แสดงส่วนประกอบของอาหารผสมสำหรับไกร่ณพื้นเมืองเพศผู้และเพศเมีย ๗-๑๖ สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	%ในอาหาร	สูตรอาหารผสม			
		วัตถุดิบ	๑	๒	๓
โปรตีน	๑๔.๔	ข้าวโพด	๗๓.๐๐	๖๓.๗๕	-
กรดอะมิโน		รำละเอียด	๕	๑๘	-
ไลซีน	๐.๖๙	ใบกระถิน	๔	-	-
เมทไธโอนีน + ซีสตีล	๐.๕๔	กากถั่วเหลือง ๔๔%	๑๒.๒๕	๑๑	-
ทริปโตเฟน	๐.๑๕	ถั่วเหลืองเม็ด	-	-	-
	๐.๕๔	ปลาป่น ๕๕ %	๓	๕	-
ทริโอนีน	๐.๖๒	เปลือกหอยป่น	๑	๐.๕	-
ไอโซลูซีน	๐.๘๗	ไคแคลเซียมฟอสเฟต	๑	๑.๐	-
อาร์จินีน	๑.๔๒	เกลือป่น	๐.๕	๐.๕	-
ลูซีน	๑.๒๔	พรีมิกซ์	๐.๒๕	๐.๒๕	-
เฟนิลอลานีน + ไทโรซีน	๐.๓๘	สมุนไพร (กรัม)	๑๘๐	๑๘๐	-
ฮีสตีดีน	๐.๗๖	รวม	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
เวอรีน	๐.๕๘				
ไกลซีน + เซรีน		หมายเหตุ			
คุณค่าทางโภชนา	๒๙๐๐-	- ปลายข้าว ข้าวโพดและข้าวเปลือกก็ใช้แทนกันได้			
พลังงาน (M.E.Kcal/Kg)	๓๐๐๐	- ถั่วเหลืองเม็ดต้องต้มสุกก่อนใช้			
แคลเซียม	๐.๘๕	- สมุนไพรมีส่วนผสม เช่นเดียวกับตาราง			
ฟอสฟอรัส	๐.๕๓				
เกลือ	๐.๕๐				

๒.๒.๓ การเลี้ยงไก่สาว อายุ ๑๗-๒๖ สัปดาห์

การเลี้ยงไก่สาว อายุ ๑๗-๒๖ สัปดาห์ เลี้ยงในคอกบนพื้นดินเลี้ยงปล่อยเป็นฝูงๆ ละ ๑๐๐-๑๕๐ ตัว พื้นที่ ๑ ตารางเมตรเลี้ยงไก่สาวได้ ๕-๖ ตัว ขั้นตอนต่อไปนี้ให้ยาถ่ายพยาธิภายในด้วยประเภทพิพเพอราซิน ชนิดเม็ดทุกๆ ตัวๆ ละ ๑ เม็ด สุดท้าย คือ อาบน้ำยาให้ฆ่าเหาไรไก่ โดยใช้ยาฆ่าแมลงชนิดผงชื่อ เซฟวิน ๘๕ ตวงยา ๓ ช้อนแกงต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือใช้ยาอาซุนโทนหรือนูกวอนก็ได้ นำไก่อลงจุ่มน้ำมีอยู่ให้ขนเปียกจนทั่วลำตัว และก่อนนำไปขึ้นจากน้ำยา ก็ให้จับหัวไก่อจุ่มลงในน้ำก่อนหนึ่งครั้งเป็นอันเสร็จวิธีการฆ่าเหาไรไก่

การเลี้ยงไก่สาวระยะนี้จะต้องมีการควบคุมจำนวนอาหารที่ให้กินสม่ำเสมอซึ่งน้ำหนักทุก สัปดาห์เปรียบเทียบกับตารางมาตรฐาน ให้น้ำกินตลอดเวลาตัดไก่ป่วยออกจากฝูงเมื่อเห็นไก่แสดงอาการผิดปกติทำความสะอาดคอกเปียกชื้น และ การรักษาพื้นคอกไม่ให้ชื้น และแห้งอยู่เสมอๆ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคไก่ ไก่จะแข็งแรง เลี้ยงง่าย ตายยาก เป็นเทคนิคง่ายๆ ที่เกษตรกรควรเอาใจใส่เป็นพิเศษ และไม่จำเป็นต้องใช้ยามากดั่งนั้นในทางปฏิบัติ จึงต้องสร้างคอกไก่ให้สามารถระบายอากาศได้ดี มีลมผ่านพัดความชื้นออกไป และมีอากาศเย็น และสดชื่นเข้ามาแทน คอกไก่ไม่ควรจะมีที่บ อับลม อับแสง

สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่เลี้ยงกว้าง เช่น ในไร่นา สวน สามารถปล่อยไก่ได้ แนะนำให้ปล่อยทางหากินเองตามธรรมชาติจะช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารลงมาก ๗๐-๗๕ % ของอาหารที่เลี้ยงแบบขังคอก แต่จะต้องมีน้ำใส่ภาชนะ ให้ไก่ได้กินตลอดเวลา การเลี้ยงปล่อยแปลงไก่จะแข็งแรง และไม่จิกชนกัน ไก่จะดูสวยงามขนเป็นมัน เลี้ยงปล่อยแปลงไปจนกว่าแม่ไก่เริ่มไข่ จึงเปลี่ยนสูตรอาหารเป็นอาหารไก่ไข่หรือไก่พันธุ์

การให้แสงสว่างแก่ไก่ในเล้าระยะนี้จะต้องไม่ให้เกิน ๑๑-๑๒ ชั่วโมง ถ้าให้แสงสว่างมากกว่านี้ จะทำให้ไก่ไข่เร็วขึ้นก่อนกำหนด และอัตราการไข่ทั้งปีไม่ดี แต่จะดีในเฉพาะ ๔ เดือนแรกเท่านั้น ดังนั้นแสงสว่างจึงต้องเอาใจใส่และจัดการให้ถูกต้อง กล่าวคือ ในเดือนที่เวลากลางวันยาว เช่น เดือนมีนาคม ตุลาคม เราไม่ต้องให้แสงสว่างเพิ่มในเวลาหัวค่ำหรือกลางคืนโดยใช้หลักแล้วแสงสว่างธรรมชาติ ๘-๑๒ ชั่วโมง เป็นใช้ได้ไม่ต้องเพิ่มไฟฟ้า อีกส่วนฤดูหนาวที่ตะวันตกดิน และมีมืดเร็วจำเป็นต้องให้แสงสว่างเพิ่มแต่รวมแล้วไม่ให้เกิน ๑๑-๑๒ ชั่วโมงต่อวัน ความเข้มของแสงสว่างที่พอเหมาะคือ ๑ ฟุตแคนเดิลที่ระดับตัวไก่

การให้อาหารไก่สาวแบบขังคอก จะต้องจำกัดให้ไก่สาวกินตามตารางที่ ๕ พร้อมทั้งตรวจสอบน้ำหนักไก่ทุกๆ สัปดาห์ ให้อาหารวันละ ๒ ครั้ง เวลา ๐๗.๐๐-๐๘.๐๐ น . และบ่ายเวลา ๑๔.๐๐ -๑๕.๐๐ น. ให้น้ำกินตลอดเวลาและทำความสะอาดรางน้ำเช้าและบ่ายเวลาเดียวกันกับที่ให้อาหาร อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่สาวเป็นอาหารที่มีโปรตีน ๑๒% พลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้ ๒,๙๐๐ กิโลแคลอรี แคลเซียม ๐.๙๐% ฟอสฟอรัส ๐.๔๕% เกลือ ๐.๕๕% และอุดมด้วยแร่ธาตุวิตามินที่ต้องการ

ตารางที่ ๗ แสดงน้ำหนักโกสสาว จำนวนอาหารให้และวิธีการจัดการสำหรับโกสสาวอายุ ๑๗-๒๖ สัปดาห์

อายุโกสสาว (สัปดาห์)	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว/วัน)	การจัดการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๑๗	๑,๖๖๒	๖๘	- ถ่ายพยาธิและอาบน้ำฆ่าเหาไร้ก่อนแม่โกสเริ่มไข่ - ให้แสงสว่างไม่เกิน ๑๑-๑๒ ชั่วโมง
๑๘	๑,๗๓๗	๗๐	
๑๙	๑,๗๘๔	๗๐	
๒๐	๑,๘๖๑	๗๐	- แม่โกสเริ่มไข่
๒๑	๑,๘๗๐	๗๐	
๒๒	๑,๘๘๐	๗๐	
๒๓	๑,๘๘๙	๘๐	จำกัดอาหารให้กินไม่เกินตัวละ ๘๐ กรัม/ตัว/วัน
๒๔	๑,๘๙๘	๘๐	
๒๕	๑,๙๘๐	๘๐	
๒๖	๑,๙๘๑	๘๐	

ตารางที่ ๘ แสดงส่วนประกอบของอาหารผสมสำหรับโกสสาวพื้นเมืองเพศผู้และเพศเมีย ๑๗-๒๖ สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	%ในอาหาร	สูตรอาหารผสม			
		วัตถุดิบ	๑	๒	๓
โปรตีน	๑๔.๔	ข้าวโพด	๗๓.๐๐	๖๓.๗๕	-
กรดอะมิโน		รำละเอียด	๕	๑๘	-
ไลซีน	๐.๖๙	ใบกระถิน	๔	-	-
เมทไธโอนีน + ซีสทีน	๐.๕๔	กากถั่วเหลือง ๔๔%	๑๒.๒๕	๑๑	-
ทรีปโตเฟน	๐.๑๕	ถั่วงอกแห้ง	-	-	-
	๐.๕๔	ปลาป่น ๕๕ %	๓	๕	-
ทรีโอนีน	๐.๖๒	เปลือกหอยป่น	๑	๐.๕	-
ไอโซลูซีน	๐.๘๗	โดแคลเซียมฟอสเฟต	๑	๑.๐	-
อาร์จินีน	๑.๔๒	เกลือป่น	๐.๕	๐.๕	-
ลูซีน	๑.๒๔	พรีมิกซ์	๐.๒๕	๐.๒๕	-
เฟนิลอลานีน + ไทโรซีน	๐.๓๘	สมุนไพร (กรัม)	๑๘๐	๑๘๐	-
ฮีสติดีน	๐.๗๖	รวม	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
เวอรีน	๐.๕๘	หมายเหตุ			
ไกลซีน + เซรีน	๒๙๐๐-	- ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าวใช้แทนกันได้			
คุณค่าทางโภชนา	๓๐๐๐	- ถั่วงอกแห้ง ก่อนใช้ต้มให้มันสุกก่อน โดยแช่น้ำเดือดนาน ๑๕-๒๐ นาที			
พลังงาน (M.E.Kcal/Kg)	๐.๘๕	- สมุนไพรตามตารางที่ ๒			
แคลเซียม	๐.๕๓				
ฟอสฟอรัส	๐.๕๐				
เกลือ					

๒.๒.๔ การเลี้ยงโกสสาวแม่พันธุ์อายุ ๒๖-๓๒ สัปดาห์

โกสสาวจะเริ่มไข่ฟองแรกเมื่ออายุประมาณ ๖-๗ เดือน เมื่อโกสเริ่มไข่ให้เปลี่ยนสูตรอาหารใหม่ให้มีโภชนาการเพิ่มขึ้น เพื่อให้นำไปสร้างไข่รวมทั้งเพิ่มแร่ธาตุแคลเซียม จากเดิม ๐.๙๐% เป็น ๓.๗๕% ฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ ๐.๓๕% เพื่อนำไปสร้างเปลือกไข่ (ตารางที่ ๗) ส่วนโกสพันธุ์นั้นให้อาหารเช่นเดียวกับแม่โกส แต่มีธาตุแคลเซียมต่ำกว่า คือ ๐.๙๐% และฟอสฟอรัส ๐.๔๕% เท่าๆ กับอาหารโกสหนุ่มสาว ทั้งนี้เพราะโกส

พันธุ์ไม้ไขจึงไม่จำเป็นจะต้องให้แคลเซียมและฟอสฟอรัสสูง และอีกประการหนึ่งการให้ธาตุแคลเซียมสูง เช่นเดียวกับไก่แม่พันธุ์หรือให้อาหารสูตรเดียวกับไก่แม่พันธุ์นั้น มีการค้นคว้าและวิจัยพบว่าทำให้การผสมพันธุ์ของพ่อแม่ไก่ไม่มีน้ำเชื้อน้อย และผสมไม่ค่อยติด ดังนั้นการจัดการที่ดีจึงควรแยกสูตรอาหารให้ไก่พ่อแม่พันธุ์กินจำนวนอาหารที่ให้แม่ไก่กินอยู่ระหว่าง ๗๐-๘๐ กรัม/ตัว/วัน การให้อาหารมากกว่านี้ เช่น วันละ ๙๐-๑๐๐ กรัม จะลดไข่ลงและแม่ไก่จะอ้วนมาก จึงควรให้อาหารแบบจำกัดอยู่ที่ ๘๐ กรัม เป็นอย่างสูง

สิ่งที่ต้องการปรับอันดับสองนอกเหนือจากเรื่องอาหาร คือ เรื่องของแสงสว่างเพราะแสงสว่างจะมีผลกระทบโดยตรงกับอัตราไข่ การให้แสงสว่างต่อวันไม่เพียงพอแม่ไก่จะลดไข่ลง แม้ว่าเราจะให้อาหารอุดมสมบูรณ์ครบทุกหมู่และการจัดการเรื่องอื่นๆ อย่างดี แสงเกี่ยวข้องกับกรสร้างฮอร์โมนที่ใช้ในกระบวนการผลิตไข่ของแม่ไก่ แสงสว่างที่เพียงพอควรมีความเข้ม ๑ ฟุต แคนเดิลในระดับตัวไก่ และต้องให้แสงสว่างวันละ ๑๔-๑๕ ชั่วโมงติดต่อกัน การให้แสงสว่างมากกว่านี้ไม่ดี เพราะทำให้ไก่ไขเป็นเวลากะจัดกระจายบางครั้งไข่กลางคืน ไก่จะจิกกันมาก ตื่นตกใจง่าย และมดลูกทะลักออกมากข้างนอก การจัดการแสงสว่างให้เป็นระบบติดต่อเนื่องกันวันละ ๑๔-๑๕ ชั่วโมง แม่ไก่จะไข่ก่อนเวลา ๑๔.๐๐ น. ทุกๆ วัน จากการเลี้ยงไก่หนุ่มสาวอายุ ๑๕-๒๐ สัปดาห์ เราจำกัดเวลาการให้แสงสว่างเพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง จนถึงวันสุดท้ายวันละ ๑๔-๑๕ ชั่วโมง แล้วหยุดเพิ่มและรักษาระดับนี้ตลอดไปจนกว่าแม่ไก่จะหยุดไข่และปลดวาง การให้แสงด้วยหลอดไปนีออนให้ผลดีกว่าหลอดไปที่มีไส้ทั้งสแตนท์ใช้กันในบ้านทั่ว ๆ ไป เพราะใช้งานได้นานและประหยัดไฟกว่าไม่สิ้นเปลืองค่าไฟฟ้ามากเท่ากับหลอดที่มีไส้ดังกล่าว สำหรับสีของแสงควรให้เป็นสีขาวเพราะหาได้ง่ายราคาถูกและให้ผลดีกว่าสีอื่นๆ

การคำนวณความเข้มของแสงเท่ากับ ๑-๒ ฟุตแคนเดิล (Foot candle) ในระดับกรงไก่หรือตัวไก่คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$\text{ความเข้มของแสง} = \text{แรงเทียนของหลอดไฟ} \times \text{ระยะทางเป็นฟุตจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่ (เป็นฟุตแคนเดิล)}$

การใช้หลอดนีออน ๔๐ วัตต์ ต่อพื้นที่ ๒๐๐ ตารางฟุตติดหลอดไฟสูงจากพื้นระดับเพดานคอก และวางหลอดไฟห่างกัน ๑๐-๑๔ ฟุตสำหรับเปิดไฟเสริมจากเวลา ๑๘.๐๐-๒๑.๐๐ น. ของทุกคืนเพื่อให้ได้แสงสว่างติดต่อกัน ๑๔-๑๕ ชั่วโมง

ตารางที่ ๙ แสดงมาตรฐานปริมาณอาหารที่กินต่อวัน และอัตราการไข่ของแม่ไก่ที่อายุต่างๆ กัน

อัตราการไข่ เดือนที่	อัตราการไข่ต่อเดือน ฟอง	กินอาหาร กรัม/ตัว/วัน
๑	๕	๗๐
๒	๑๐	๗๐
๓	๑๑	๗๐
๔	๑๒	๘๐
๕	๑๒	๘๐
๖	๑๐	๘๐
๗	๙	๗๐
๘	๙	๗๐
๙	๘	๗๐
๑๐	๘	๗๐
๑๑	๘	๗๐
๑๒	๘	๗๐
รวมไข่	๑๑๑ ฟอง/ตัว/ปี	๒๘.๒ กก./ปี/ตัว

ตารางที่ ๑๐ สูตรอาหารแม่ไก่ผสมพันธุ์

วัตถุดิบ	สูตรอาหาร			โภชนาในอาหาร	ความต้องการ โภชนา
	๑	๒	๓		
๑. ข้าวโพด	๖๐.๕	๖๓.๕	๖๖.๐๖	๑. โปรตีน	๑๕-๑๖
๒. กากถั่วเหลือง (๔๔%)	๒๔	๒๑	๑๔.๖๓	๒. พลังงานใช้ประโยชน์ (กิโกลแคลอรี/กก.)	๒๙๐๐.๐๐
๓. ใบกระถิน	๔	๔	๔.๐๐	๓. ไขมัน	๓-๔
๔. ปลาป่น (๕๕%)	-	-	๕.๐๐	๔. เยื่อใย	๔-๕
๕. เปลือกหอย	๘.๕	๘.๕	๘.๕๐	๕. แคลเซียม	๓-๓.๕
๖. ไคแคลเซียม (P/๑๘)	๒.๑	๒.๑	๑.๐๐	๖. ฟอสฟอรัสใช้ได้	๐.๓๕
๗. เกลือ	๐.๕	๐.๕	๐.๕๐	๗. ไกลโคเลอิก	๑.๐๐
๘. DL-เมทไธโอนีน	๐.๑	๐.๑	๐.๐๖	๘. โลซิน	๐.๗๑
๙. ปริมิทซ์แม่ไก่ไข่	๐.๓	๐.๓	๐.๒๕	๙. เมท+ซิส	๐.๖๑
๑๐. สมุนไพร (กรัม)	๑๘๐	๑๘๐	๑๘๐	๑๐. ทริบิตเพน	๐.๑๕

หมายเหตุ - อาหารที่ไก่พ่อพันธุ์ได้ลดเปลือกหอย และไคแคลเซียมลงเหลือ ๑.๐ กก. และเพิ่มข้าวโพดขึ้นแทน นอกนั้นคงเดิม

๒.๓ การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง

การที่จะเพิ่มมูลค่าของไก่พื้นเมืองได้ เราจะต้องมีพันธุ์ไก่ที่ดี โดยเฉพาะไก่ชนจะต้องเป็นไก่พันธุ์ที่แข็งแรง ในภาคกลางนิยมไก่ชนที่มีรูปร่างใหญ่หนักตัวละประมาณ ๓.๐-๔.๕ กก. แต่ในภาคเหนือจะนิยมไก่ชนจะมีขนาดเล็กน้ำหนักไม่เกิน ๓.๐ กก. ส่วนภาคใต้จะนิยมไก่ชนที่มีเดือยแหลม และทุกภาคชอบไก่ชนเก่ง การที่ได้ไก่พันธุ์ดีราคาสูง เราต้องทำการปรับปรุงพันธุ์ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงพันธุ์มีหลักการโดยสรุปอยู่ ๒ หลักทำควบคู่กันเสมอๆ คือ หลักการจัดฝูงผสมพันธุ์ กับหลักการคัดเลือกพันธุ์

หลักการผสมพันธุ์ มี ๒ แบบอย่างกว้างๆ คือ

๑. การผสมพันธุ์ระหว่าง พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ไม่เป็นญาติๆ กัน และ

๒. การผสมกันระหว่างญาติพี่น้องสายเลือดใกล้เคียงกัน หรือเรียกว่าการผสมพันธุ์แบบเลือดชิด อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติเราจะหลีกเลี่ยงการผสมเลือดชิดค่อนข้างยาก เพราะเรามีจำนวนพ่อแม่พันธุ์จำกัด ในทางทฤษฎีก็ทำได้แต่อย่าให้เลือดชิดสูงเกิน ๔๙% โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์ไก่ให้ได้เลือดบริสุทธิ์หรือพันธุ์แม่ เราจะผสมพันธุ์ให้เลือดสูงถึง ๔๙% ก็จะได้พันธุ์ใหม่ หรือพันธุ์ของเราเองซึ่งเป็นพันธุ์ไก่ที่มีคุณสมบัติเฉพาะพันธุ์ ในทางปฏิบัติทั่ว ๆ ไป เราจะพยายามให้เปอร์เซ็นต์การผสมเลือดชิดอยู่ระหว่าง ๑๕-๒๕% อัตราการผสมเลือดชิดนี้ จะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ดังนั้นเราต้องวางแผนว่าในระยะเวลา ๑๐ ปี ข้างหน้าเราจะให้ฝูงไก่ของเรามีเลือดชิดที่เปอร์เซ็นต์ เพื่อนำไปคำนวณหาว่าเรา ควรจะมีพ่อ - แม่พันธุ์ในฝูงของเรากี่ตัว ซึ่งเกษตรกรส่วนมากไม่รู้ว่ามีฝูงไก่ของเรา หรือในฟาร์มของเรา ควรจะมีพ่อ - แม่ หรือไก่ทดแทนไว้กี่ตัว จึงจะทำการปรับปรุงพันธุ์ได้ ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้

สูตร

$$\text{อัตราการผสมเลือดชิดเพิ่มขึ้นต่อปี} = 100 \times \left[\frac{1}{100} \times (\text{จำนวนพ่อพันธุ์}) + \frac{1}{100} \times (\text{จำนวนแม่พันธุ์}) \right] \%$$

ตัวอย่าง

การปรับปรุงพันธุ์ไก่ชน สายพันธุ์เหลืองหางขาว ซึ่งเป็นไก่ชนที่มีอยู่ และต้องการปรับปรุงพันธุ์ให้ดียิ่งๆ ขึ้น โดยคิดว่าจะไม่นำไก่มาจากที่อื่นมาผสมในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า และจะพยายามหลีกเลี่ยงการผสมเลือดชิดให้มากที่สุด และกำหนดเพศานไว้ ๒๕% หรือเท่ากับเพิ่มขึ้นปีละ ๒.๕% ซึ่งเป็นระดับที่ไม่สูงหรือต่ำ

ผลิตในแต่ละปีเพื่อใช้ในการคัดเลือกพันธุ์เท่ากับ ๑๐๐-๒๐๐ ตัว และคัดเลือกไว้ทำพันธุ์ ๑๐-๒๐ % ของจำนวนไก่ทั้งหมด ซึ่งความเข้มของการคัดพันธุ์ระดับนี้ จะทำให้การคัดเลือกเพื่อปรับปรุงพันธุ์ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จในระยะเวลา ๕-๘ ปี หรือถ้าจะเร็วกว่านี้เราจะต้องเพิ่มจำนวนลูกที่จะต้องใช้ในการคัดเลือกพันธุ์จาก ๒๐๐ ตัว เป็น ๓๐๐ ตัว ซึ่งเท่ากับ $(20/300) \times 100 = 6.67\%$ การวางแผนการผสมพันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์ สรุปเป็นภาพแผนผังการผสมพันธุ์ได้ดังนี้

๒.๓.๒ การคัดเลือกพันธุ์

จากแผนผังการผสมพันธุ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นลูกครีให้ทำการคัดเลือกพันธุ์ไว้ทดแทนปีต่อไป การคัดเลือกพันธุ์เป็นวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ที่มีลักษณะดังนี้

๑. รูปร่างใหญ่ สวยงาม น้ำหนักโตเมื่อเต็มที่อายุ ๕-๖ เดือน เพศผู้หนัก ๓.๕-๔.๐ กก. เพศเมีย ๒.๕-๓.๐ กก. หรือตามขนาดของแต่ละท้องถิ่น
๒. เพศผู้มีลักษณะเป็นไก่ชน
๓. ชนเก่ง อดทน และฉลาด
๔. สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และทนทานต่อโรคพยาธิ
๕. เลี้ยงง่ายในสภาพชนบททั่วไป

ตารางที่ ๑๑ ข้อกำหนดการคัดเลือกพันธุ์ไก่พื้นเมือง

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด				คะแนนเต็ม	ได้คะแนน	หมายเหตุ
๑	รูปร่าง	คอ,หัว ๕	ลำตัว ๕	ขาแข้ง ๕	นิ้ว ๕	๒๐		คอใหญ่ หัวยาว ลำตัวยาวต้นขาใหญ่ แข็งเล็ก นิ้วเรียวยาว
๒	หัว	หงอน ๕	ปาก ๕	ตา ๕	คาง ๕	๒๐		หงอนหินบาง กลางสูง โคนปากยาว จุ่มเหมือนเหยี่ยว ตาเล็ก ยาว (ไม่แหก) คางรัดเพ็ค (เหมือนนกยูง)
๓	ขน และ สร้อย	สร้อยค อ ๕	สร้อย หลัง ๕	ปีก ๕	หาง ๕	๒๐		สร้อยคยาว (ประป่า) สร้อยหลังยาว (ระย้า) ปีกใหญ่หนา และยาวหางพัดเจ็ด
๔	ลักษณะ ไก่ชน	ทำยืน ๕	ทำเดิน ๕	หน้าตา ๕	เล็บ ๕	๒๐		ทำยืนออกตั้งแบบสิงห์ ทำเดินสง่า หน้าเล็กฉลาด เล็บยาว แข็งแรง
๕	สุขภาพ	สมบูรณ์ ๕	น้ำหนัก ๕	จับ ๕	ทั่วไป ๕	๒๐		ไก่ใหญ่ ๓-๔ กก. ไก่อกลาง ๒-๓ กก. สุขภาพสมบูรณ์ ขนเป็นเงา (ไก่งามเพราะขน) จับเต็มมือแน่น

การคัดเลือกพันธุ์ไก่ชนที่เก่ง มีน้ำอดทน ฉลาด และแข็งแรง จะต้องทำการทดสอบพันธุ์โดยให้ไก่ได้แสดงออกในทางชนกัน และตัดสินโดยใช้กติกาการแข่งขันไก่กีฬา เนื่องจากเดิมการชนไก่ที่กฎหมายอนุญาตไว้ปัจจุบัน มีข้อเสียคือ เข้าข่ายการทรมานสัตว์ และเน้นหนักไปทางการพนัน ใช้เวลาต่อสู้ถึง ๑๒ อัน

อันละ ๒๐ นาที ใช้ฝีมือของคนเข้ามามีบทบาทมากมีการใช้เล่ห์กล เอารัดเอาเปรียบในการเปรียบไก่เข้าแข่งขัน การไขหัว ถ่างตา เข้าปาก เสริมปาก การโต้ปยา หรือแม้แต่การวางยา ฯลฯ ดังนั้น เพื่อให้เป็นเกมกีฬาจริงๆ เป็นไปตามธรรมชาติไม่เป็นการทรมานสัตว์ เป็นที่ยอมรับของสากล จึงสมควรกำหนดกติกาการแข่งขันขึ้นใหม่

๒.๔ กติกาการแข่งขันไก่กีฬา

๑. การเปรียบไก่เข้าแข่งขันใช้น้ำหนักเป็นเกณฑ์
๒. การแข่งขันใช้เวลา ๕ ยก ยกละ ๑๕ นาที พัก ๓ นาที โดยใช้น้ำหนักจับเวลา
๓. ไก่ที่เข้าแข่งขันต้องสวมนวมเดือยมาตรฐาน
๔. ไก่ที่เข้าแข่งขันบาดเจ็บ ในกรณีต่อไปนี้ให้จับแพ้
 - ๔.๑ ปากหลุด (ปากถอด หรือหักป่องอ้อย)
 - ๔.๒ ปากหักเลือดไหล
 - ๔.๓ ตาปิด, บอด หรือบวมมองไม่เห็น
 - ๔.๔ การบาดเจ็บในดุลยพินิจของกรรมการ ๓ ท่านลงมติให้จับแพ้
๕. การให้น้ำใช้ผ้าผืนเดียว ถังน้ำ ๑ ใบ ซึ่งทางสนามแข่งขันเป็นผู้จัดการให้
๖. ห้ามใช้น้ำมันหม่อง หรือสารอื่นๆ ทาไก่โดยเด็ดขาด อันจะเกิดผลเสียต่อคู่แข่ง ถ้ากรรมการตรวจพบให้ปรับแพ้ได้ทันที
๗. ห้ามใช้ยาโต๊ป ถ้าตรวจพบให้ปรับแพ้พาวล์
๘. ผลการแข่งขันใช้วิธีนับคะแนนของคู่ต่อสู้โดยกรรมการ ตัวที่ตีคู่ต่อสู้มาก และถูกจุดเข้าเป้าหมายสำคัญๆ ก็ให้คะแนนมาก ตัวที่ได้คะแนนมากเป็นฝ่ายชนะ

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลด้านกายภาพเพื่อการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

๓.๑ พื้นที่ความเหมาะสมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของจังหวัดพิษณุโลก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีประกาศ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๖ กำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงสัตว์ โดยได้กำหนดพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงสัตว์ไม่ได้ ครอบคลุมถึงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

๓.๒ ลักษณะภูมิอากาศ / แหล่งน้ำที่สำคัญ

ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิอากาศทั่วไปร้อนชื้น **ฤดูร้อน** มีอากาศร้อนมาก โดยเฉพาะช่วงเดือนมีนาคม ถึง เมษายน มีอุณหภูมิค่อนข้างสูงในรอบปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๖.๖ องศาเซลเซียส (สถานีอุตุนิยมวิทยาพิษณุโลก, ๒๕๖๓) **ฤดูฝน** ฝนตกมากในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงกันยายน ซึ่งเป็นฤดูการเพาะปลูกของเกษตรกร ในรอบปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปี ๑,๓๑๗.๐ มิลลิเมตร (โครงการชลประทานพิษณุโลก, ๒๕๖๓) **ฤดูหนาว** มีอากาศค่อนข้างหนาว ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในรอบปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ เฉลี่ย ๑๗.๔๓ องศาเซลเซียส (สถานีอุตุนิยมวิทยาพิษณุโลก, ๒๕๖๓) ทำให้ในเขตภูเขาสูงและที่ราบสูง โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ สามารถปลูกพืชเมืองหนาวได้ สำหรับความชื้นสัมพัทธ์ตลอดทั้งปีของภาคเหนือ ในรอบปี ๒๕๖๑-๒๕๖๐ เฉลี่ยร้อยละ ๗๔.๐๐ (สถานีอุตุนิยมวิทยาพิษณุโลก, ๒๕๖๓)

แหล่งน้ำที่สำคัญ

๑) แม่น้ำ - แม่น้ำสายหลักสำคัญ ๔ สาย คือ แม่น้ำน่าน แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำวังทอง และแม่น้ำยม ซึ่งไหลผ่านพื้นที่การเกษตรสำคัญในอำเภอต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

๒) คลอง - จำนวน ๓๕๕ สาย

๓) บึง - หนอง บึงธรรมชาติ จำนวน ๑๕๗ แห่ง

๔) บ่อน้ำผิวดิน (พต.) จำนวน ๔๓๘ แห่ง

ส่วนที่ ๔

สถานการณ์ไก่พื้นเมือง

๔.๑ สถานการณ์ไก่พื้นเมือง

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดให้สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี กำหนดให้มีการส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตสร้างมูลค่าภาคการเกษตรและเสริมสร้างตามทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ข้อ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ด้านความมั่นคง ข้อ ๒ (๒.๑) การส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิต การสร้างมูลค่าภาคการเกษตร และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรอย่างเป็นระบบ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ ความเป็นนิยมของไก่พื้นเมือง นั้นแยกออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ การเลี้ยงในลักษณะไก่สวยงามเชิงอนุรักษ์ การเลี้ยงไว้เพื่อกีฬาชนไก่ และการบริโภคเนื้อไก่บ้าน โดยลักษณะเด่นของไก่พื้นเมืองคือการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ธุรกิจไก่พื้นเมืองเป็นธุรกิจที่มีอนาคตสดใสและเป็นธุรกิจที่ไม่ควรมองข้าม อีกทั้งไก่พื้นเมืองไทยยังมีคุณลักษณะเด่นโดยเฉพาะเนื้อแน่น และรสชาติอร่อย ทำให้เป็นที่นิยมบริโภคไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงกันอยู่ในปัจจุบันมีความแตกต่างกันออกไปในเรื่องของพันธุ์ และสายพันธุ์ตามสภาพท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงหลักคือ เพื่อป้อนตลาดไก่เนื้อและไข่ไก่ซึ่งที่นิยมเลี้ยงกันมากและเป็นที่ต้องการของตลาดคือไก่ที่มีผิวหนังสีเหลืองและสีขนดำ นอกจากนี้ความนิยมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบางส่วนนั้นเป็นการเลี้ยงในลักษณะไก่สวยงามเพื่อประกวดแข่งขันกัน และเลี้ยงไว้ในการแข่งขันกีฬาโดยเฉพาะไก่ชน

ในจำนวนไก่พื้นบ้านทั้งหมดนั้นนอกจากส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงเพื่อป้อนตลาดในลักษณะเนื้อไก่และไข่ไก่แล้ว ไก่อยู่หรือไก่พื้นเมืองนั้นก็เป็ไก่พื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมเลี้ยงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องเร่งสำรวจปริมาณการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน ในข้อมูลเชิงลึกโดยแยกประเภทของไก่พื้นบ้านอย่างละเอียด ส่วนข้อมูลการบริโภคในประเทศก็ต้องมีการสำรวจแยกปริมาณความต้องการบริโภคไก่พื้นบ้านด้วย สำหรับตลาดไก่สวยงามก็ควรจะมีการสำรวจสถานการณ์ด้านการตลาด นอกจากนี้ในการส่งออกนั้นควรต้องแยกพิคัดไก่พื้นบ้านออกมาต่างหาก ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลสภาพการผลิตและการตลาดของไก่พื้นบ้านมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การคาดการณ์แนวโน้มและการส่งเสริมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นดังนั้นไก่พื้นเมืองไทยเป็นมรดกของไทย และมรดกของโลกมาตั้งแต่กรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นมรดกตกทอดมาสู่รุ่นลูกหลานของคนไทยกว่าหลายร้อยปี สมควรสืบทอดและอนุรักษ์ไก่พื้นเมืองไทยให้ยั่งยืน สอดคล้องตามหลักพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย ๔.๐ สร้างความเข้มแข็ง มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงและเศรษฐกิจภายในประเทศไทย

๔.๑.๑ สถานการณ์ด้านการผลิต

จากสถิติของกรมปศุสัตว์ จำนวนไก่พื้นเมืองในประเทศ ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑๑๓.๗๓ ล้านตัว เกษตรกร ๒.๗ ล้านราย โดยการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมีการกระจายตัวในแต่ละภาคดังนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๔๙.๗๐ ภาคเหนือร้อยละ ๒๖.๕๖ ภาคกลางร้อยละ ๑๑.๓๒ และภาคใต้ร้อยละ ๑๒.๔๒

พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีจำนวนไก่พื้นเมืองทั้งหมด ๑๓,๙๘๐,๕๗๙ ตัว เกษตรกร ๒๙๒,๑๖๑ ราย เฉลี่ย ๔๗.๘๕ ตัว/ราย พื้นที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการเลี้ยงมากที่สุด มีจำนวน ๒,๔๓๙,๑๗๙ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔๒ รองลงมา คือ จังหวัดพิษณุโลก ๒,๑๔๓,๖๔๖ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๓ และจังหวัดนครสวรรค์ ๑,๘๘๐,๒๘๐ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕๒ และการเลี้ยงไก่เฉลี่ยต่อราย พบว่า จังหวัดนครสวรรค์ มีจำนวนมากที่สุด คือ เฉลี่ยรายละ ๕๔.๖๕ ตัว ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มรายย่อย รองลงมาคือ จังหวัดพิจิตร ๕๔.๕๓ ตัว และจังหวัดพิษณุโลก ๕๔.๕๓ ตัว ดังแสดงในตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๒ จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองภาคเหนือตอนล่าง ปี ๒๕๖๔

จังหวัด	จำนวนไก่พื้นเมือง (ตัว)	จำนวนเกษตรกร (ราย)	เฉลี่ยจำนวนตัวต่อราย
นครสวรรค์	๑,๘๘๐,๒๘๐	๓๔,๕๙๒	๕๔.๖๕
พิจิตร	๑,๔๑๓,๔๐๐	๒๕,๙๒๒	๕๔.๕๓
พิษณุโลก	๒,๑๔๓,๖๔๖	๓๙,๖๖๑	๕๔.๐๕
เพชรบูรณ์	๒,๔๓๙,๑๗๙	๔๙,๔๐๗	๔๙.๓๗
กำแพงเพชร	๑,๕๘๐,๓๕๗	๓๔,๙๓๗	๔๕.๒๓
อุทัยธานี	๙๗๕,๔๓๒	๒๑,๖๐๙	๔๕.๑๔
สุโขทัย	๑,๓๑๙,๒๘๔	๓๑,๔๔๔	๔๑.๙๖
ตาก	๑,๐๐๖,๘๘๐	๒๔,๑๙๘	๔๑.๖๑
อุตรดิตถ์	๑,๒๑๒,๑๒๑	๓๐,๓๙๑	๓๙.๘๘
รวม	๑๓,๙๘๐,๕๗๙	๒๙๒,๑๖๑	๔๗.๓๘

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก

ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๑ เป็นต้นมา พบว่าในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนไก่พื้นเมืองเพิ่มขึ้นตลอด โดยในปี ๒๕๖๔ มีจำนวนไก่พื้นเมืองเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๑ จำนวน ๖๐๗,๐๘๐ ตัว คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕๑ เนื่องจากความต้องการบริโภคไก่พื้นเมืองมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก มีการนำไก่พื้นเมืองมาประกอบการอาหารต่าง ๆ เช่น ไก่ย่าง ไก่ต้ม น้ำปลา อาหารที่ใช้เนื้อไก่พื้นเมืองตามร้านอาหารต่าง ๆ ได้รับความนิยมนมากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรบางส่วนนิยมเลี้ยงเป็นฟาร์มไก่ชนและไก่สวยงามด้วย

รูปที่ ๓ แสดงจำนวนไก่พื้นเมืองและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง จังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๔

๔.๑.๒ การตลาดไก่พื้นเมือง

ไก่พื้นเมืองพันธุ์แม่ันบได้ว่าเป็นพันธุ์ไก่ที่ถูกจัดอันดับให้อยู่ในความนิยมของผู้บริโภคทั่วประเทศเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาก็เป็นลูกไก่ลูกผสมที่พ่อเป็นแม่พันธุ์พื้นเมือง แม่พันธุ์ทางชนิดต่างๆ และสุดท้ายเป็นไก่เนื้อ โตเร็ว ขนสีขาว ที่เลี้ยงเป็นการค้า และมีจำหน่ายทั่ว ๆ ไป ไก่พื้นเมืองที่จำหน่ายกันทุกวันนี้ตลาดมีความต้องการตั้งที่มีขนาด ๑.๕ กก. - ๒๐ กก. และผู้ที่บริโภคนิยมซื้อไก่รุ่นหนุ่มสาว โดยเฉพาะไก่สาวอายุพร้อมจะไข่หรือเริ่มไข่ขึ้น เป็นจุดปรารถนาของผู้บริโภคของทุกประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น จีน ไต้หวัน เกาหลี มาเลเซีย ฮองกง ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย แต่ก็มีปัญหาอยู่ตรงที่ไก่ดังกล่าวมีจำหน่ายไม่แพร่หลาย ราคาแพง หาซื้อได้ยาก การตลาดไม่เป็นระบบ ขาดเทคโนโลยีการจัดการที่เหมาะสม และมีผู้เลี้ยงเป็นเชิงธุรกิจค่อนข้างจะน้อย

ตลาดไก่พื้นเมืองปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นตลาดท้องถิ่น เป็นการซื้อขายกันอยู่ในหมู่บ้าน ชนบท โดยเฉพาะตลาดในตำบลและอำเภอ ทุกๆ แห่ง จะมีเกษตรกรนำไก่พื้นเมืองใส่籠มาขาย หรือไม่ก็มีคนกลางรวบรวมรับซื้อจากเกษตรกรโดยตรง แล้วส่งไปขายตลาดใหญ่ในจังหวัดและกรุงเทพฯ มีเกษตรกรในต่างจังหวัดจำนวนมากโดยเฉพาะเกษตรกรผู้นำในหมู่บ้านจะรวบรวมไก่พื้นเมืองให้ได้จำนวนมากพอสำหรับบรรทุกหนึ่งคันรถส่งกรุงเทพฯ เป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเทศกาล เช่น ตรุษจีน จะเห็นได้ว่า ระบบการตลาดของไก่พื้นเมืองเป็นตลาดสำหรับชาวชนบทและตลาดท้องถิ่น และเป็นการบริโภคภายในประเทศซึ่งก็เป็นวิธีที่ถูกเพราะเป็นการส่งเสริมให้การผลิตเองบริโภคเอง และให้ประชาชนในชนบทได้มีอาหารประเภทโปรตีนเพียงพอ

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาการผลิตไก่พื้นเมืองให้มีจำหน่ายสม่ำเสมอตลอดปี ในความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีการศึกษาและวิจัยในด้านการตลาดไก่พื้นเมือง โดยเฉพาะเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรได้ผลได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการผลิตฤดูกาลมาเป็นการผลิตต่อเนื่องตลอดปี แม้ว่าจะผลิตจำนวนไม่มากต่อครัวเรือน แต่ถ้าผลิตกันเป็นแสนๆ ครัวเรือน ก็จะทำให้ผลผลิตรวมสูง พอเพียงกับการที่จะทำธุรกิจดำเนินการตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่ายในราคาที่ยุติธรรมแนวโน้มที่เป็นไปได้ในปัจจุบัน คือ การเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมืองโดยการรวบรวมไก่พื้นเมืองส่งโรงเชือดไก่ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อชำแหละตัดแต่งและบรรจุหีบห่อเป็นสินค้าที่มีกระบวนการผลิตอย่างถูกต้องตามหลักอนามัยและเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เหมาะที่จะส่งไปจำหน่ายตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ

เช่นเดียวกับไก่พันธุ์เนื้อในปัจจุบัน เหตุผลที่เสนอให้มีการเปิดงานฆ่าและไก่พื้นเมือง เนื่องจากว่าเป็นการดูดซึมปริมาณไก่ออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกันเมื่อเกษตรกรขายไก่ใหญ่ออกไปแล้วก็จะสามารถนำไก่เล็กเข้ามาเลี้ยงทดแทนหรือไม่ก็จะไม่ทำให้ไก่เล็ก และลูกไก่ที่มีอยู่เดิมได้มีโอกาสได้เจริญเติบโตขึ้นมา เป็นการผลิตต่อเนื่องตลอดปี ส่วนอีกประเด็นหนึ่ง คือ ผู้ผลิตส่วนใหญ่ ๙๐% ไม่มีความชำนาญด้านการตลาดเข้ามาช่วยผลักดันอีกทางหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีประสบการณ์เหล่านี้จะมีความชำนาญเป็นพิเศษสำหรับการฆ่า – ฆ่าและและบรรจุหีบห่อให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นตลาดภายในประเทศ หรือต่างประเทศ ดังนั้น จึงเห็นว่าแนวโน้มในด้านนี้มีความเป็นไปได้สูงกว่า ๘๐% ซึ่งก็ได้มีการพูดคุยกันกับผู้ลงทุนด้านโรงงานฆ่าไก่ไปบางส่วนแล้ว ซึ่งทุกๆ ท่านก็มีความเห็นสอดคล้องกันจะมีปัญหาหน้อยก็ตรงที่ว่า ปริมาณการผลิตเอามาจากที่ใด และราคาควรจะเป็นเท่าไร สำหรับโรงงานฆ่าไก่นั้นต้องการไก่มีชีวิตขนาดน้ำหนัก ๑.๕ – ๑.๘ กิโลกรัม/ตัว ซึ่งก็พอเหมาะกับขนาดไก่พื้นเมือง หนุม – สาว ของเราพอดี

๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาไก่พื้นเมือง

๑. สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่ที่นิยมเลี้ยงได้แก่ ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ ไก่ลูกผสมพื้นเมือง ฯลฯ ลักษณะการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรจะเป็นลักษณะการเลี้ยงปล่อยให้ผสมพันธุ์กันเองตามธรรมชาติหาอาหารกินเองตามธรรมชาติ การป้องกันและควบคุมโรคไก่ ฟังพาธรรมชาติเป็นหลัก ไก่ตัวที่มีลักษณะเด่นบางส่วน เช่น ตัวโต ถูกนำมาเป็นอาหารหรือนำไปขาย บางส่วนได้นำมาเป็นพ่อแม่พันธุ์ ส่วนที่เหลือถูกนำไปเป็นอาหารหรือนำไปขาย ด้วยเหตุนี้เองทำให้สายพันธุ์ไก่พื้นเมืองมีขนาดของตัวที่เล็กลงเรื่อย ๆ รูปแบบการให้อาหารจะเป็นการหว่านตามพื้นดินหรือลานบ้านเป็นการให้อาหารแบบรวม

๒. ส่วนใหญ่เกษตรกรมีวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลักรองมาเป็นการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย เลี้ยงไว้ดูเล่นหรือเป็นเพื่อน และเลี้ยงไว้ประกอบวิถีชีวิต บุญประเพณี รวมทั้งเลี้ยงเป็นไกชน สถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ของทุกพื้นที่ส่วนใหญ่จะเลี้ยงไก่ที่บ้านของตนเอง และมีการนำไก่ไปเลี้ยง ในพื้นที่นา ที่เหลือใช้เลี้ยงไก่ทั้งที่บ้านและที่นาของตนเอง โรงเรือน และสถานที่ตั้ง ในส่วนของโรงเรือนนั้น สามารถแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่มีเล้า หรือโรงเรือน เกษตรกร กลุ่มนี้จะปล่อยให้ไก่พื้นเมืองนอนบนต้นไม้ ให้นอนใต้ถุนฉางข้าว และอีกกลุ่มคือ มีโรงเรือน หรือเล้าให้ไก่นอน อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่พื้นเมือง คือข้าวเปลือก ปลายข้าว ข้าวโพด และรา ซึ่งเป็นอาหารที่มีอยู่ในท้องถิ่น

๓. ด้านความรู้ของเกษตรกรเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีพื้นฐานด้านเกษตรกรรมมีการศึกษาน้อย ทำให้การจัดการเลี้ยงดู และการป้องกันโรคไม่ได้มาตรฐาน การรับเทคโนโลยีต่างๆ เป็นไปอย่างค่อนข้างช้า ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ และขาดแคลนแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ตลาดรับซื้อไก่พื้นเมืองเป็นกลุ่มรายย่อยในพื้นที่นั้น

